

Л. С. Морозова,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, Державний торговельно-економічний університет  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2231-0558>

І. С. Микитюк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, Державний торговельно-економічний університет  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5523-0485>

Н. В. Гусаревич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, Державний торговельно-економічний університет  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8266-8498>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.4.22

## ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ

L. Morozova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, State University of Trade and Economics

I. Mikityuk,

PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, State University of Trade and Economics

N. Husarevych,

PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, State University of Trade and Economics

### STATE FINANCIAL POLICY: CURRENT DEVELOPMENT TRENDS

**Статтю присвячено вивченню тенденцій розвитку фінансової політики України в контексті макроекономічної нестабільності та визначенні ключових напрямів її подальшого вдосконалення. Визначено, що фінансова політика України в умовах глобалізації, цифровізації та геополітичних викликів зазнає значних змін, спрямованих на адаптацію до нових економічних реалій. Виділено основні тренди фінансової політики на сучасному етапі розвитку, зокрема цифровізацію фінансового сектору, фінансову інклюзію, зміцнення державних фінансів, реформування податкової системи, інтеграцію до глобальних фінансових ринків, забезпечення фінансової стійкості. Зазначено, що незважаючи на позитивні тенденції у розвитку, фінансова політика України наразі стикається з серйозними викликами, зумовленими військовими та геополітичними ризиками, дефіцитом бюджету, тіньовою економікою та інфляційними ризиками. Обґрунтовано напрями міжнародної підтримки. Виокремлено ключові напрями вдосконалення фінансової політики всередині країни.**

**The state's financial policy plays an important role, as it reflects the interests of citizens, business, investors and authorities at various levels. When forming and implementing financial policy, the state focuses the attention of business entities on the creation, rational distribution and effective use of financial resources. In the context of constant changes in the external environment, modern challenges of the domestic economy, one of the primary tasks is to find optimal tools and mechanisms for the formation of effective financial policy.**

**The article is devoted to the study of trends in the development of Ukraine's financial policy in the context of macroeconomic instability and identifying key areas for its further improvement. It is determined that the financial policy of Ukraine in the context of globalization, digitalization and geopolitical challenges is undergoing significant changes aimed at adapting to new economic realities. The main trends of financial policy at the current stage of development are highlighted, in**

**particular, the digitalization of the financial sector, financial inclusion, strengthening public finances, reforming the tax system, integration into global financial markets, ensuring financial stability. It is noted that despite positive trends in development, the financial policy of Ukraine is currently facing serious challenges caused by military and geopolitical risks, budget deficit, shadow economy and inflationary risks. These factors slow down the pace of economic recovery and create additional risks for the country's financial stability, requiring a comprehensive approach to reforming the financial system and attracting international support. The directions of international support are substantiated, based on cooperation with international financial organizations, attracting international investments and financial assistance for recovery. Among the key areas for improving financial policy within the country, the following are highlighted: reforming the banking sector, strengthening public finances in terms of transparent debt management, financing innovations and the green economy, and combating corruption in the financial sector.**

*Ключові слова: фінансова політика, тренди фінансової політики, цифровізація фінансового сектору, фінансова інклюзія, військові та геополітичні ризики.*

*Key words: financial policy, financial policy trends, digitalization of the financial sector, financial inclusion, military and geopolitical risks.*

## ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Розвиток суспільних відносин вимагає узгоджених дій усіх гілок влади, гармонійного поєднання економічних механізмів та вдосконалення соціальних процесів, спрямованих на ефективне функціонування з метою досягнення стратегічних цілей. У цьому контексті фінансова політика держави відіграє важливу роль, адже вона відображає інтереси громадян, бізнесу, інвесторів та органів влади різних рівнів. Формуючи та реалізуючи фінансову політику, держава зосереджує увагу суб'єктів господарювання на створенні, раціональному розподілі та ефективному використанні фінансових ресурсів.

Основна мета фінансової політики полягає у забезпеченні високого рівня соціально-економічного розвитку країни. Вона є ключовою складовою загальнонаціональної економічної політики, визначаючи джерела формування фінансових ресурсів, напрями їх використання відповідно до пріоритетів економічного розвитку та створюючи систему ефективного управління фінансами для стимулювання соціально-економічних процесів.

Досвід розвинутих країн світу доводить, що добре спланована та ефективна фінансова політика є чинником забезпечення сталого соціально-економічного прогресу. Натомість, необґрунтовані тактичні заходи, що не відображають чітку стратегію та не відповідають актуальним економічним і соціальним реаліям, свідчать про недостатню ефективність фінансової політики. В умовах постійних змін у зовнішньому середовищі, сучасних викликів вітчизняної економіки, одним із першочергових завдань стає пошук оптимальних інструментів і механізмів для формування ефективної фінансової політики.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти фінансової політики знайшли відображення у працях таких українських

науковців, як О. Василик, В. Гейць, І. Запатріна, І. Лютий [2], В. Федосов, І. Чугунов [3], С. Юрій та інших.

Попри значні досягнення в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців, фінансова політика держави не може залишитися незмінною. На сучасному етапі розвитку національної економіки вона має бути гнучкою та адаптуватися до змін як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

## ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Сучасні реалії розвитку фінансової політики визначаються низкою глобальних і локальних чинників, які впливають на її формування та реалізацію. Отже, дослідження сучасних трендів формування фінансової політики країни є вкрай важливим завданням для подальшого сприяння її вдосконаленню, що дозволить ефективніше реагувати на сучасні виклики.

## ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є вивчення тенденцій розвитку фінансової політики України в контексті макроекономічної нестабільності та визначення ключових напрямів її подальшого вдосконалення.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансова політика держави відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного економічного розвитку та підвищенні добробуту населення. Оцінка ефективності фінансової політики є необхідною для визначення її впливу на різні аспекти економічного життя країни. У цьому контексті важливо виділити основні критерії, які дозволяють об'єктивно оцінити досягнення цілей та результативність реалізованих заходів. До таких критеріїв належать рівень економічного зростання, стан бюджету, контроль за інфляцією, рівень зайнятості, соціальна справедливість, інвестиційна привабливість та стабільність фінансової системи [1].

Фінансова політика України в умовах глобалізації, цифровізації та геополітичних викликів зазнає значних змін, спрямованих на адаптацію до нових економічних реалій. Основні тренди розвитку відображають прагнення до зміцнення макроекономічної стабільності, цифровізації фінансового сектору та підвищення ефективності управління державними фінансами [2, с. 957].

Основними трендами фінансової політики України на сучасному етапі розвитку є:

1. Цифровізація фінансового сектору. Україна активно впроваджує цифрові технології для забезпечення прозорості та ефективності фінансової системи, зокрема розвиваються цифрові фінансові інструменти (запроваджуються електронні облігації, цифрові платформи для торгівлі цінними паперами, електронні гроші); відбувається інтеграція блокчейн-технологій для забезпечення прозорості транзакцій і підвищення довіри до фінансових операцій; розбудовується криптоіндустрія в частині регулювання ринку криптовалют і розвитку нормативної бази для функціонування криптоактивів [3, с. 22; 4].

2. Фінансова інклюзія. Відбувається стрімке розширення доступу населення та бізнесу до фінансових послуг в частині створення сприятливих умов для малих і середніх підприємств (МСП) через доступ до кредитних ресурсів; впроваджуються програми стимулювання фінансової грамотності серед населення, зокрема у сфері цифрових фінансових інструментів; розширення мережі доступу до фінансових послуг у сільській місцевості.

3. Зміцнення державних фінансів. Фінансова політика спрямована на оптимізацію державних витрат і ефективне управління бюджетом, а саме запроваджено середньострокове бюджетне планування — планування бюджету на кілька років вперед для забезпечення стабільності фінансової системи; оптимізуються витрати — бюджетні кошти спрямовуються на пріоритетні напрями (оборона, інфраструктура, медицина, освіта); триває боротьба з корупцією, а саме застосовуються цифрові інструменти для контролю за використанням державних фінансів.

4. Реформування податкової системи. Метою податкових змін є створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання економічного зростання. Для цього знижено податкове навантаження на бізнес; відбувається автоматизація податкового адміністрування (електронний кабінет платника податків, автоматичне відшкодування ПДВ) та боротьба з тіньовою економікою шляхом впровадження касових апаратів і моніторингу транзакцій.

5. Інтеграція до глобальних фінансових ринків. Україна спрямована на співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями та залучення іноземних інвестицій, зокрема в частині виконання умов для співпраці з МВФ, Світовим банком та ЄБРР; залучення інвестицій через випуск державних облігацій на міжнародних ринках та участь у створенні єдиного економічного простору з країнами ЄС [5].

6. Забезпечення фінансової стійкості. В умовах кризових викликів фінансова політика орієнтована на підтримку економіки, а саме: оборонної промисловості та фінансування заходів безпеки; втілюються програми кредитної підтримки бізнесу (наприклад, "Доступні кредити 5-7-9%"); впроваджуються антикризові заходи щодо стабілізації банківського сектору.

Незважаючи на позитивні тенденції у розвитку, фінансова політика України наразі стикається з серйоз-

ними викликами, зумовленими сучасними умовами існування. До основних проблем належать:

Військові та геополітичні ризики. Значна частина державних фінансів спрямовується на оборону та безпеку, що обмежує можливості для фінансування соціальних і економічних програм.

Дефіцит бюджету: Зростання витрат на оборонні потреби та скорочення надходжень від податків створюють значний розрив у державному бюджеті, що змушує Україну покладатися на зовнішню фінансову допомогу.

Тіньова економіка. Збільшується обсяг нелегальних фінансових операцій, що призводить до втрати податкових надходжень та ускладнює контроль за рухом капіталу.

Інфляційні ризики. Постійне зростання цін знижує купівельну спроможність населення, підвищує соціальне напруження та ускладнює стабілізацію макроекономічної ситуації [6].

Регуляторні бар'єри. Необхідність модернізації законодавства для відповідності європейським і міжнародним стандартам.

Ці фактори уповільнюють темпи економічного відновлення та створюють додаткові ризики для фінансової стійкості країни, вимагаючи комплексного підходу до реформування фінансової системи та залучення міжнародної підтримки. Вдосконалення фінансової політики України є пріоритетним завданням для забезпечення економічної стабільності, сталого розвитку та інтеграції в глобальну економіку. Для цього важливо визначити ключові напрями, які сприятимуть підвищенню ефективності управління державними фінансами, зменшенню макроекономічних ризиків та розвитку фінансової системи.

Важливим напрямом є залучення міжнародної підтримки, що має ґрунтуватися на таких основних напрямках:

1. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Співпраця з МВФ має полягати у виконанні програм структурних реформ для отримання кредитів і фінансової допомоги; з Світовим банком та ЄБРР — у залученні фінансування для інфраструктурних проєктів, розвитку малого та середнього бізнесу; з G7 та ЄС — в отриманні грантів і технічної допомоги для зміцнення фінансової системи.

2. Залучення міжнародних інвестицій можливе лише за таких умов: поліпшення інвестиційного клімату, тобто створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу через зниження регуляторних бар'єрів; захисту інвесторів в частині запровадження механізмів арбітражу та гарантій повернення інвестицій; промоції українських проєктів шляхом представлення інвестиційних можливостей України на міжнародних форумах.

3. Фінансова допомога для відновлення. Така допомога може надаватися через отримання грантів і позик для відбудови інфраструктури, зруйнованої внаслідок війни; шляхом створення спеціальних фондів для фінансування відновлюваних проєктів та залучення технічної експертизи та консультацій для проведення реформ.

Серед ключових напрямів вдосконалення фінансової політики всередині країни, доцільно виділити:

## 1. Реформування банківського сектору:

— забезпечення стійкості банківської системи та посилення нагляду — посилення вимог та контроль за виконанням банками нормативів капіталізації, ліквідності та управління ризиками;

— підтримка кредитування — зменшення відсоткових ставок для бізнесу та населення;

— розвиток фінансової інклюзії — забезпечення доступу до банківських послуг у всіх регіонах країни;

— інтеграція з міжнародними банківськими системами — спрощення умов для співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

2. Зміцнення державних фінансів в частині прозорого управління боргом (контроль за державним боргом і оптимізація умов його обслуговування).

## 3. Фінансування інновацій та зеленої економіки:

— інвестиції у відновлювані джерела енергії — стимулювання розвитку екологічно чистих технологій;

— підтримка стартапів — запровадження програм фінансування інноваційних проєктів;

— розвиток "зелених" облігацій — фінансування екологічних ініціатив через випуск спеціальних фінансових інструментів.

## 4. Боротьба з корупцією у фінансовій сфері:

— прозорість операцій — використання блокчейн-рішень для моніторингу бюджетних витрат;

— реформування державних закупівель — покращення роботи системи ProZorro для мінімізації корупційних ризиків;

— посилення контролю за фінансовими операціями — запровадження автоматичних систем виявлення сумнівних транзакцій.

## 5. Боротьба з викликами глобалізації та кризовими явищами

Глобалізація та економічна нестабільність потребують від України гнучкої фінансової політики, зокрема необхідним є впровадження антикризових заходів таких, як створення стабілізаційних фондів і механізмів для підтримки економіки у період турбулентності.

Отже, реформування фінансової системи України є важливим елементом стратегії економічного розвитку, спрямованої на подолання кризових явищ і забезпечення сталого зростання. Успішна реалізація реформ можлива лише за умови активної співпраці з міжнародними партнерами, забезпечення прозорості фінансових процесів та використання сучасних технологій для підвищення ефективності управління фінансами.

## ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасна фінансова політика України характеризується адаптацією до цифрових технологій, боротьбою з викликами глобалізації та кризовими явищами. Вона спрямована на зміцнення фінансової стійкості, забезпечення прозорості й ефективності управління державними фінансами, а також інтеграцію в світовий фінансовий простір. Ці тренди створюють основу для економічного зростання та розвитку України у середньо- і довгостроковій перспективі. Завдяки цифровізації, міжнародній співпраці та впровадженню реформ у сфері управління державними фінансами країна закладає основу для економічного зростання. Однак реалізація цих стратегій по-

требує вирішення ключових проблем, таких як дефіцит бюджету, інфляційні ризики та боротьба з тіньовою економікою. Успіх цих заходів залежить від спільних зусиль уряду, бізнесу та міжнародних партнерів.

## Література:

1. Борисова І. Фінансова політика як важлива складова діяльності держави. Матеріали наукової конференції: "Теоретичні аспекти розвитку економічних систем в умовах ускладнення функціонування економічного простору". URL: [https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18044/2/Conf FMNES\\_2016\\_Borysova\\_I-Financial\\_policy\\_as\\_important\\_9-12.pdf](https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18044/2/Conf FMNES_2016_Borysova_I-Financial_policy_as_important_9-12.pdf)

2. Vdovenko N., Deriy J., Kurmaiev P. (2019) Formation of the information economy: Organizational and financial aspects. Journal of Supply Chain Management. 8 (4). p. 956—961.

3. Морозова Л.С., Савченко Н.Г. Digitalization of the financial system of Ukraine. Інвестиції: практика та досвід. 2024. С. 21—24. № 19. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4704>

4. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. Вісник КНТЕУ. 2018. № 2. С. 5—16.

5. Морозова Л., Микитюк І. Теоретичні засади цифрової трансформації фінансової системи України. Ефективна економіка. 2024. № 3, URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3300/3336>.

6. Bondarenko O. S., Seliverstova, L. S. Formation of the paradigm of financial management under the impact of the economic development megatrends. Науковий вісник Полісся. 2018. № 3 (15). С. 104—112

## References:

1. Borysova, I. (2016), "Financial policy as an important component of the state activity", Materials of the scientific conference "Theoretical aspects of the development of economic systems in the conditions of complication of the functioning of the economic space", available at: [https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18044/2/ConfFMNES\\_2016\\_Borysova\\_I-Financial\\_policy\\_as\\_important\\_9-12.pdf](https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18044/2/ConfFMNES_2016_Borysova_I-Financial_policy_as_important_9-12.pdf) (Accessed 21 Jan 2025).

2. Vdovenko, N. Deriy, J. and Kurmaiev, P. (2019), "Formation of the information economy: Organizational and financial aspects", Journal of Supply Chain Management, vol. 8 (4), pp. 956—961.

3. Morozova, L. and Savchenko, N. (2024), "Digitalization of the financial system of Ukraine", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 19, pp. 21—24, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4704> (Accessed 21 Jan 2025).

4. Mazaraki, A. and Volosovych, S. (2018), "Fintech in the system of social transformations", Visnyk KNTEU, vol. 2, pp. 5—16.

5. Morozova, L. and Mykytyuk, I. (2024), "Theoretical foundations of digital transformation of financial system of Ukraine", Efficient ekonomika, vol. 3, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3300/3336> (Accessed 21 Jan 2025).

6. Bondarenko, O. and Seliverstova, L. (2018), "Formation of the paradigm of financial management under the impact of the economic development megatrends", Naukovii visnyk Polissya, vol. 3 (15), pp. 104—112.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2025 р.